

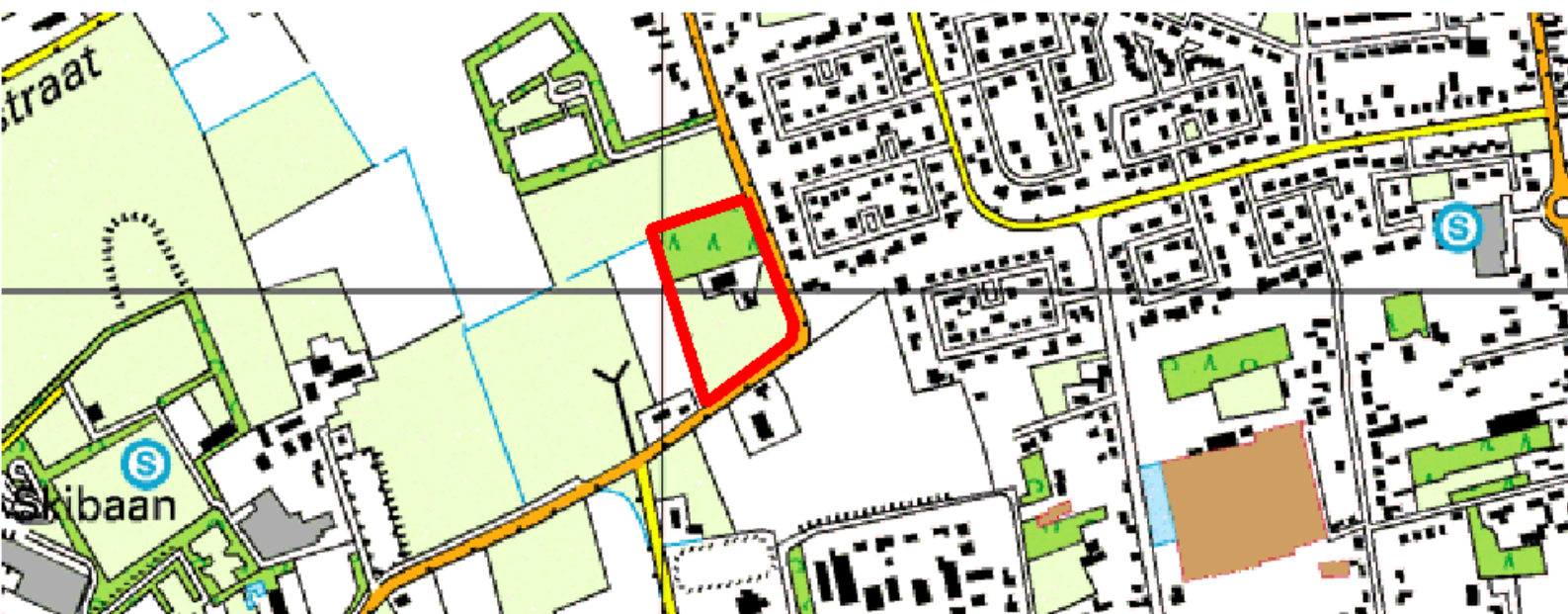

Regelink
Ecologie & Landschap

Vleermuizen- en vogelonderzoek

Kaaistraat/ Kozijnenhoek, St. Willebrord

In het kader van de Flora- en faunawet

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	M. van der Hout & T. P. Molenaar
In opdracht van	Thuisvester
Naam opdrachtgever	K. Oudmaijer
Rapportnummer	RA10060-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	6 september 2010
Aantal pagina's	25
Collegiale toets	J.R. Regelink
Wijze van citeren	van der Hout, M. & T.P. Molenaar, 2010. Vleermuizen- en vogelonderzoek Kaaistraat/ Kozijnenhoek, St. Willebrord. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA10060-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus en Samenwerkingsverband Ecologie

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Doel.....	7
2 Werkwijze en inspanning.....	9
2.1 Sperwer, havik en eekhoorn.....	9
2.2 Vleermuizen.....	9
2.3 Volledigheid inventarisatie.....	10
3 Omschrijving plangebied.....	11
4 Resultaten.....	13
4.1 Roofvogels.....	13
4.2 Vleermuizen.....	13
5 Overige zoogdieren.....	13
6 Ingreep.....	15
7 Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	17
8 Conclusies en aanbevelingen.....	19
9 Literatuur.....	21
Bijlage 1 Flora- en faunawet.....	23
9.1 Verbodsbepalingen.....	23
9.2 Algemene maatregel van Bestuur (AmvB).....	23
9.3 Gedragcodes.....	25

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om in plangebied Kaaistraat/ Kozijnenhoek, St. Willebrord planologische wijzigingen te verrichten.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht vóór de ingreep onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Om dergelijk soortgericht veldonderzoek goed te kunnen plannen en uitvoeren is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna potentieel voorkomen binnen de invloedssfeer van de ingreep.

Uit een ecologische potentie inschatting van BTL advies blijkt dat in het plangebied mogelijk beschermde zoogdier- en vogelsoorten voorkomen. Derhalve heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van Thuisvester onderzoek naar beide soortgroepen uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen en functies komen voor binnen het plangebied?
- Komt euraziatische rode eekhoorn voor in het plangebied?
- Zijn er nesten van havik en/of sperwer aanwezig in het plangebied?
- Wordt bij uitvoer van de ingreep (mogelijk) de Flora- en faunawet overtreden?

2 Werkwijze en inspanning

2.1 Sperwer, havik en eekhoorn

Op 12 mei is het plangebied door E. van Maanen onderzocht op aanwezigheid van nesten van sperwer, havik en euraziatische rode eekhoorn (eekhoorn). De aanwezigheid van deze soorten is voornamelijk onderzocht aan de hand van sporen. Sporen van beide roofvogels zijn in de eerste twee weken van de broedperiode goed te zien, poepvlekken, verse ruiveren van het vrouwtje, verpreide plukplaatsen met veel veren van kleine zangvogels, braakballen en het schijfvormige nest.

Voor eekhoorn is gezocht naar gebruikssporen als afgeknaagde dennekegels en hun typische bolvormige nesten

2.2 Vleermuizen

Op 25 mei en 12 juni is het plangebied Kaaistraat/ Kozijnenhoek, St. Willebrord geïnterviewd op vleermuizen. Hierbij is gebruik gemaakt van een de volgende methode, deze wordt nader besproken.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden ideaal voor het inventariseren van de betreffende soortgroep (Tabel 1).

Tabel 1: Datum, temperatuur, bewolking, neerslag en windkracht van de dagen waarop de inventarisatie uitgevoerd is.

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Naam medewerker	Weersomstandigheden
12-05-2010	dagbezoek	Broedvogels en eekhoorn	Erwin v. Maanen	n.v.t
25-05-2010	avondronde	vliegroutes	Dhr. J. Hovenkamp	12°C/ 4 Bft/ geen neerslag/ half bewolkt
12-06-2010	avondronde	vliegroutes	Dhr. J. Hovenkamp	14°C/ 2 Bft/ geen neerslag/ helder

Tijdens de veldbezoeken is op basis van geluid en visueel geïnterviewd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt.

Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat (type: Roland Edirol R09H). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Hierbij zijn de criteria zoals door Arjan Boonman beschreven toegepast¹

¹ www.batecho.eu

Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (tussen mei en augustus) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode is minimaal twee uur geïnventariseerd.

2.3 Volledigheid inventarisatie

Het vleermuisenonderzoek is volgens het vleermuisprotocol van de Gegevens Autoriteit Natuur uitgevoerd. Volgens de ecologische quickscan van BTL advies kan het plangebied alleen gebruik worden als vliegroute, derhalve zijn alleen vliegroutes onderzocht.

De inventarisatie is een uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Flora- en faunawet vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

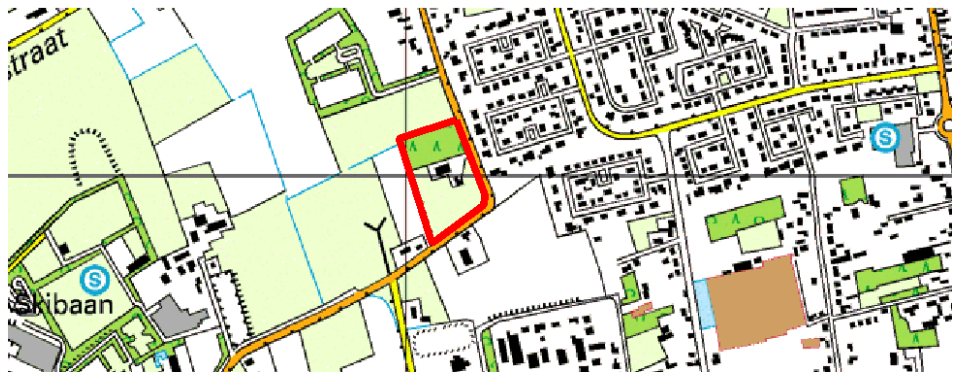
Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Het onderzoek naar voorkomen van roofvogels is uitgevoerd in een gunstige periode waarin soorten en hun gebruikssporen duidelijk herkenbaar in het veld aanwezig zijn (in de periode dat jongen aanwezig zijn en op het nest gevoerd worden). Het onderzoek is uitgevoerd door een ecooloog die zich jarenlang heeft bezig gehouden met de broedbiologie van roofvogels en volgens “handleiding veldonderzoek roofvogels” (Bijlsma 1997).

Het onderzoek naar voorkomen van eekhoorn heeft plaatsgevonden op basis van de werkwijze zoals die beschreven is door Verbeylen (2001), waarbij gezocht wordt naar duidelijke gebruikssporen als etensresten en de typisch bolvormige nesten.

3 Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen in Kaaistraat/ Kozijnenhoek, St. Willebrord in de provincie Noord-Brabant. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Kozijnenhoek, aan de noord- en westzijde door landbouwpercelen, en aan de oostzijde door de Kaaistraat. In totaal heeft het plangebied een oppervlakte van circa 2,1 hectare.

Figuur 1: De begrenzing van het plangebied is in rood weergegeven. Bron ondergrond: © Topografische Dienst Kadaster, Emmen 2010

Binnen het plangebied zijn de volgende habitats aanwezig:

- Droog agrarisch grasland
- Enkele gebouwen met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur
- Dunne Amerikaanse douglassparren met enkele zomereik, lijsterbes en berk (diameter borsthoogte < 25 cm)

4 Resultaten

Onderstaand worden de resultaten per soortgroep besproken.

4.1 Roofvogels

In het veld kon direct de geschiktheid van het bosje als broedlocatie voor havik worden uitgesloten. Het plangebied is te klein, te weinig bosoppervlak, en de opstand is te jong. Aan de rand van het bosje zijn wel prooiresten, postduiven, aangetroffen die mogelijk van een havik zijn. Die op de locatie sporadisch zijn prooi plukt.

Het bosje leek echter wel geschikt als broedlocatie van sperwer. Vaak zijn er ook oude nesten aanwezig, de sperwer bouwt ieder jaar een nieuw nest. Ondanks meerdere ronden door het bosje zijn deze sporen niet gevonden. Wel waren er veel broedende houtduiven aanwezig, een indicatie dat het ontbreekt aan predatie. De houtduif is een van de prooien voor sperwer, een broedpaar sperwer zou de aanwezige houtduiven dan ook snel verjaagd of opgegeten hebben. Ook zijn er geen oude nesten of ruiveren aangetroffen, wat aangeeft dat het bosje in voorgaande jaren ook niet in trek geweest is als netslocatie. Ook het gebruik door spelende kinderen maakt de locatie onaantrekkelijk omdat dit resulteert in verstoring van het broedgeval.

Gezien het voorgaande kan met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid worden geconcludeerd dat er geen nesten van havik of sperwer aanwezig zijn. Wel zijn er nesten van ongeveer 20 broedparen houtduif en enkele broedparen merel en roodborst.

4.2 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek is één vleermuizensoort waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis. Tijdens beide bezoeken zijn relatief laat op de avond enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen die het plangebied en de omgeving van het plangebied als foerageergebied gebruiken. Uiteraard worden de aanwezige structuren gebruikt om langs te vliegen, van een vliegroute is echter geen sprake.

5 Overige zoogdieren

Tijdens het onderzoek naar de eekhoorn zijn geen gebruikssporen of nesten aangetroffen.

Tijdens de onderzoeksronde voor vleermuizen is eenmaal een foeragerende egel waargenomen.

6 Ingreep

In de ecologische quickscan van BTL advies staat de ingreep als volgt beschreven:

"Woningcorporatie Thijsvester is voornemens om 40 wooneenheden voor beschermdzelfstandig wonen met een dagbestedingscentrum te realiseren op de locatie "Kaaistraat" aan de Kozijnenhoek/Kaaistraat in St. Willebrord. Daarbij wordt de inrichting van het perceel gewijzigd. De loods wordt gesloopt en een aantal bomen zal gekapt worden, waarvoor woningen, een dagbestedingscentrum en parkeerplaatsen in de plaats zullen komen. Hoeveel en welke bomen er verwijderd worden en de periode waarin de werkzaamheden zullen plaatsvinden was ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet bekend."

7 Toetsing aan de Flora- en faunawet

Uit de resultaten blijkt dat er tijdens het onderzoek geen beschermde soorten aangetroffen zijn. De ingreep heeft dus ook geen negatieve effecten op beschermde soorten en kan zonder ontheffing uitgevoerd worden, mits buiten het broedseizoen gewerkt wordt.

8 Conclusies en aanbevelingen

Het plangebied is volgens de gangbare methodieken voor roofvogels, eekhoorn en vleermuizen geïnventariseerd. Bij de inventarisatie zijn geen beschermde functies (vaste rust- en/of verblijfplaats) van deze soortgroepen waargenomen. Daarmee kan aanwezigheid van deze soorten redelijkerwijs uitgesloten worden. De ingreep kan uitgevoerd worden zonder ontheffing van de Flora- en faunawet, mits gewerkt wordt buiten de broedperiode van vogels (dit loopt vaak van 15 maart tot 15 juli, echter is hiervoor geen wettelijke datum vastgesteld).

9 Literatuur

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640321&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_file_id=14765 (06-09-2010)].
- Bijlsma, R.G. 1997. Handleiding veldonderzoek roofvogels. KNNV Uitgeverij Utrecht.
- Gurnel, J. 1987. The Natural History of Squirrels. Christopher Helm, London.
- Kenward, R. 2006. The Goshawk. T & AD Poyser, Calton.
- Newton, I. 1986. The Sparrowhawk. T & AD Poyser, Calton.
- Opdam, P. 1978. De Havik. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen.
- Verbeylen, G. 2001. Handleiding: Monitoring van Rode eekhoorns. Instituut voor Natuurbehoud.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, 2006.

Bijlage 1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

9.1 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onttwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

9.2 Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

De AmvB verdeelt alle beschermde soorten (met uitzondering van vogels) in drie groepen. De algemeen voorkomende beschermde soorten staan in Tabel 1, de overige beschermde soorten in Tabel 2, en de strikt beschermde soorten in Tabel 3. Voor vogelsoorten geldt een andere regeling.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er is een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Toetsingscriteria daarbij zijn of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Enkel bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichting. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets:

Er is geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit;

De geplande activiteit doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

Er moet sprake zijn van een in of bij de wet genoemd belang;

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een door de Habitatrichtlijn erkend belang:

dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;

de bescherming van flora en fauna;

de openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen, het gaat hier om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- Jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan enkel verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna;
- Veiligheid van het luchtverkeer;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

9.3 Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Bij onderhavige activiteit is de gedragscode van Bouwend Nederland² het meest toepasselijk.

Voor meer informatie over de toepassing van de Flora- en faunawet in relatie tot gedragscodes: zie de brochure van het ministerie van LNV: Buiten aan werk³.

²http://www.minlnv.nl/cdlpub/servlet/CDLServlet?p_file_id=36944 [datum: 06-09-2010]
³http://www.minlnv.nl/cdlpub/servlet/CDLServlet?p_file_id=14765 [datum: 06-09-2010]